

پای که جا ماند

■ نویسنده:
سیدناصر حسینی پور

کتاب «پای که جا ماند» یادداشت‌های روزانه حسینی پور در اردوگاه‌ها و زندان‌های مخفی عراق است. حسینی پور خاطرات این کتاب را از روی ۲۳ برگه یادداشت‌برداری کرده است. او این ۲۳ برگه را که مخفیانه و روی کاغذهای سیگار نوشته بوده، در عصای خود پنهان می‌کند تا به دست زندان‌بان‌ها نیفتند؛ بالاخره می‌تواند آنها را با خود به ایران بیاورد.

من زنده‌ام

■ نویسنده:
معصومه آباد

«من زنده‌ام» روایت آباد، یکی از اسرای ایرانی در جنگ عراق علیه ایران است که در حوزه اسارت به نگارش درآمده تا پاسخگوی بسیاری از سوالات بدون پاسخ در حوزه اسارت بانوان ایرانی در زندان‌های رژیم بعثی در دوران هشت سال دفاع مقدس باشد. عنوان کتاب که روی جلد چاپ شده، دستخط معصومه آباد است؛ آن روز که برای فرار از بی‌خبری مفقودالثری برای خانواده‌اش یا هر کسی که می‌توانست فارسی بخواند نوشته بود: «من زنده‌ام، معصومه آباد.»

زندان موصل

■ نویسنده:
جواد کامور بخشایش

کتاب «زندان موصل» خاطرات علی اصغر رباط جزئی، اسیر آزاده‌ای که ۱۰ سال در اردوگاه‌های مختلف یک، دو، سه و چهار موصل بوده را دربردارد. رباط جزئی، شخصیت ویژه‌ای دارد. او قبل از انقلاب اسلامی با راهنمایی «محمود ضیاء بشر حق» از گروه منصورون وارد مبارزات سیاسی شد و به زندان افتاد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به‌عنوان فعال عقیدتی به فعالیت‌های مذهبی ادامه داد و با شروع جنگ تحمیلی در حالی که فقط سه ماه از ازدواجش گذشته بود، عازم میدان نبرد شد و...

داریم. چون طبیعتاً اقتباس از آثاری به عمل می‌آید که خودشان شاهکار محسوب شوند؛ متأسفانه ما از چنین کتاب‌هایی محرومیم. در واقع خاطرات و دست‌نوشته‌های موجود، می‌توانند الهام‌دهنده فیلم‌نامه‌نویس باشند، نه خط اصلی داستان. ما حداقل باید سالی یک فیلم فاخر جنگی بسازیم. ژانر دفاع مقدس بدون حمایت دولتی زنده نمی‌ماند. به دلیل سیاست‌های نادرست در این امر، فیلم‌های جنگی مثل سابق مخاطب ندارند و فیلم‌های Teenager محوریت سینمای ایران را به دست گرفته‌اند.»

چرا این فرهنگ‌نامه ارزشمند است؟

باید گفت «فرهنگ‌نامه اسارت و آزادگان» حرکتی ارزشمند برای انتقال ارزش‌های دفاع مقدس به‌ویژه دوران مربوط به اسارت آزادگان است که پیام‌های زیادی برای نسل جوان امروز و نسل‌های آینده داشته و فراتر از آن، یک سند تاریخی برای آیندگان است. اسرا از متن مردم هستند و مردم کنج‌کاو در مورد آنها بیشتر بدانند. می‌گوید: تا آنجایی که اطلاع دارم، کارهای هنری آقای ده‌نمکی در حوزه دفاع مقدس توانسته است نظرات زیادی را به سمت خود جلب کند. تدوین «فرهنگ‌نامه اسارت و آزادگان» تلاشی جهت بازنمایی دفاع رزمندگان در آن سوی مرزهاست. اگر چنین کارهایی در حوزه اسارت و آزادگان انجام نشود، چیزی از خاطرات ۱۰ سال اسارت آزادگان جنگ تحمیلی باقی نمی‌ماند.

دنیای اسارت رزمندگان دوران دفاع مقدس برای مردمی که آزاد بوده‌اند، مبهم و مجهول است و باید برای معرفی آن تلاش شود. ضرورت تدوین «فرهنگ‌نامه اسارت و آزادگان» احساس می‌شود. نباید چشم پوشید از این‌که تدوین فرهنگ ۸۰ جلدی اسارت توسط مسعود ده‌نمکی، پرزحمت و تحسین برانگیز است؛ باید چنین کارهایی از طرف دولت و مقامات هم مورد همراهی و همکاری قرار گیرد و برای به ثمر رسیدن چنین تلاش‌هایی، سرمایه‌گذاری بیشتری انجام شود. نگارش فرهنگ‌نامه جامع اسارت و آزادگان به قلم مسعود ده‌نمکی یک اتفاق معمولی در همه جنگ‌ها به نام اسارت را به یک بحث فرهنگی پایه‌گذاری شده براساس دسته‌بندی‌های علمی تبدیل کرده است. همچنین در کنار همه این مباحث، نشان داده که ما به ادبیات اردوگاهی در ایران چنان که باید نپرداخته‌ایم و تعداد کتاب‌های منتشرشده در مقابل تعداد اسرا به مراتب کم است و هنوز اندر خم یک کوچه‌ایم....

بر عهده نهاد کتاب‌خانه‌ها بود و باقی آن از هزینه شخصی خودم تامین شد.»

اهمیت اثر

از کاربردهای مهم این فرهنگ‌نامه می‌توان به نقش آن در انتقال آن‌چه در اردوگاه‌ها بر آزادگان ایرانی گذشته است، اشاره کرد. می‌تواند نه فقط در سطح ایران بلکه در جایگاه‌های جهانی نیز نشان داد اسرای ایرانی چه روزهایی را گذرانده‌اند، چه برخوردهای غیرانسانی‌ای را دیده‌اند و چگونه در برابر چنین شرایطی دوام آورده‌اند. هر چند در موارد بسیاری شهید شده‌اند اما از عقاید خود کوتاه نیامده‌اند. این روندی است که می‌تواند در آثار منتشرشده در این حوزه آن را دید و البته در فرهنگ‌نامه تالیفی ده‌نمکی به‌طور جامع با آن روبه‌رو شد.

اهمیت دیگر این اثر را باید در این دانست که می‌تواند امکان مواجهه‌ای درست و آگاهانه را برای کارگردان‌ها، نویسندگان و فیلم‌نامه‌نویسان فراهم کرده و در روند خلق آثار فرهنگی و هنری یاری‌شان کند. ده‌نمکی چون خودش صبغه کار روزنامه‌نگاری و سینما را دارد و دست به قلم نیز است، در روند نگارش این نیازها را هم مدنظر داشته و اثری را ارائه کرده که می‌تواند نقطه‌عطفی در فرهنگ ایشان و شهادت به شمار رود؛ قطعاً امکان‌ش هست که از این کتاب بتوان فیلم‌ها، سریال‌ها، رمان‌ها و... زیادی ساخت. همچنین این کتاب می‌تواند در حوزه تاریخ‌نویسی جنگ تحمیلی نیز بسیار موثر واقع شود.

تدوین و ترجمه فرهنگ‌نامه به زبان‌های دیگر، یکی از راه‌های انتقال فرهنگ ایشان و شهادت است. دانش‌نامه اسارت و آزادگان نباید فقط در قالب ۸۰ جلد کتاب در کتاب‌خانه‌ها باقی بماند. این اثر باید مبنای تولید صدها فیلم و سریال و اثر هنری قرار بگیرد. ده‌نمکی درباره پرداختن به این موضوع و ایده به دیدار هنرمندان با رهبری و اهمیت فرهنگ‌نامه از نگاه ایشان اشاره کرده و می‌گوید: زمانی که گروهی از هنرمندان با رهبر معظم انقلاب دیدار داشتند، ایشان با اشاره به پنج جلد انتشار یافته فرمودند: «من مرتب به دوستان گفته‌ام درباره جنگ و اسارت فیلم بسازند اما گفته می‌گویند که سوزده نداریم. با وجود چنین کتاب‌ها و مجموعه‌هایی دیگر چه بهانه‌ای دارید؟»

او اما مشکل فیلم‌سازی در ایران را طور دیگری بررسی کرده و معتقد است مشکل مضمون داریم. در این باره می‌گوید: «ما در ایران مشکل مضمون

«فرهنگ‌نامه اسارت و آزادگان» حرکتی ارزشمند برای انتقال مقدس به‌ویژه دوران مربوط به اسارت آزادگان است که پیام‌های زیادی برای نسل جوان امروز و فراتر از آن، یک سند تاریخی برای آیندگان است